Zoran Radenović *

UDK:343.7/.712.1
BIBLID: 0352-3713 (2016); 34, (10-12): 31–42

METODIKA OTKRIVANJA I RAZJAŠNJAVANJA KRIVIČNOG DELA RAZBOJNIŠTVA I RAZBOJNIČKE KRAĐE

REZIME: Opšta je ocena da se u današnjim uslovima svetske ekonomske krize, pojedina krivična dela, pre svega krivična dela imovinskog karaktera vrše u sve većem obimu. Jasno je da siromaštvo predstavlja ozbiljan kriminogeni faktor kod ovog vida kriminaliteta. U tom smislu, i krivična dela razbojništva i razbojničke krađe spadaju u grupu krivičnih dela protiv imovine bez obzira što se u njihovim kvalifikovanim oblicima kao posledica pojavljuje i teška telesna povreda ili lišenje života nekog lica. Ovakvo stanovište zakonodavca je opravdano iz razloga što je primarni cilj kod pomenutih krivičnih dela pribavljanje imovinske koristi a ne lišenje života ili nanošenje teške telesne povrede. U ovom radu, autori će napraviti kraći osvrt na pojam i karakteristike krivičnih dela razbojništva i razbojničkih krađa, uz poseban osvrt na metodiku otkrivanja i razjašnjavanja ovih dela.

Ključne reči: *razbojništvo, razbojnička krađa, upotreba sile, otkrivanje učinioca*

UVOD

Krivična dela razbojništva i razbojničke krađe spadaju u grupu krivičnih dela protiv imovine iako u njihovim kvalifikovanim oblicima može doći i do posledice koja se ogleda u nanošenju teških telesnih povreda, pa i do lišenja zivota nekog lica. Ova činjenica se pravda stavom da je kod učinilaca ovih krivičnih dela primarni cilj sticanje imovinske koristi, dok je nanošenje teške telesne povrede ili lišenje života, posledica koja može nastati izvršenjem

* Student doktorskih studija na Pravnom fakultetu za privredu i pravosuđe u Novom Sadu, Univerziteta Privredna akademija u Novom Sadu i advokat u Leskovcu,
e-mail: radenoviczoran@yahoo.com

ovih krivičnih dela. Do posledica koje se ogledaju u nanošenju teških telesnih povreda ili lišenja života dolazi prilikom upotrebe sile da se do određene stvari dođe ili da se oduzeta stvar zadrži. Upravo okolnost koja se odnosi na vreme upotrebe prinude u vidu sile ili pretnje tj. da li je prinuda upotrebljena da se određena stvar zadrži ili je pak upotrebljena da se dođe do određene stvari, predstavlja glavnu liniju razgraničenja između ova dva krivična dela. Razbojnička krađa postoji kada učinilac zatečen na delu upotrebi silu ili pretnju da će neposredno napasti na život ili telo sa ciljem da ukradenu stvar zadrži, dok kod razbojništva imamo upotrebu sile ili pretnje da će se napasti na život ili telo radi prisvajanja oduzete stvari, sebi ili drugom pribavi protivpravna imovinska korist. Dakle kod razbojništva upotreba sile ili pretnje prethodi krađi.

Kako živimo u vremenu svetske ekonomske krize, pojedina krivična dela, pre svega krivična dela imovinskog karaktera vrše u sve većem obimu. Jasno je da siromaštvo predstavlja ozbiljan kriminogeni faktor[1] kod ovog vida kriminaliteta. U tom smislu, kako krivično delo razbojništva i razbojničke krađe predstavljaju najopasnije oblike krivičnih dela protiv imovine, njihovoj prevenciji, suzbijanju i rasvetljavanju neophodno je posvetiti posebnu pažnju. Iako je koristoljublje bitan element razbojništva i razbojničke krađe, delovanje učinilaca se time ne iscrpljuje kao kod krađe. Distinkcija između lopova i razbojnika se ogleda u činjenici da lopov teži da neotkriven, u potaji, oduzme neku stvar i pobegne, dok je razbojnik psihološki pripremljen da primeni silu ili pretnju, čak da ponekad bude i izuzetno brutalan i svirep prema žrtvi radi prinuđivanja da mu preda dragocenosti.[2]

U narednom tekstu razmotrićemo načine izvršenja krivičnih dela razbojništva i razbojničke krađe kao i prve mere koje se preduzimaju od saznanja za izvršeno krivično delo pa do samog otkrivanje učinioca, obezbeđenja dokaza i razjašnjavanje dela.

KRATAK OSVRT NA OSNOVNE KARAKTERISTIKE KRIVIČNOG DELA RAZBOJNIŠTVA I RAZBOJNIČKE KRAĐE

Krivična dela razbojništva i razbojničke krađe spadaju u grupu krivičnih dela protiv imovine, te iako se vrše u cilju pribavljanja protivpravne imovinske koristi, ipak imaju određenu specifičnost, a to je da postoji element sile ili

[1] Više o tome u: Bošković, M., Marković, M., (2014). Kriminologija sa elementima viktimologije, Novi Sad, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu, str. 120.

[2] Aleksić, Ž., Škulić, M., (2007). Kriminalistika, Beograd, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu i Službeni glasnik, str. 350.

pretnje. Dakle, pored toga, što se ova dva krivična dela, pre svega vrše radi pribavljanja protivpravne imovinske koristi i u svom biću sadrže obeležja krađe, ona ne predstavljaju poseban oblik krađe, već samostalna krivična dela, čija bića pored obeležja krađe sadrže i elemente krivičnog dela prinude.[3] Cilj upotrebe sile ili pretnje predstavlja savlađivanje lica ili sprečavanje otpora.[4] Krivična dela razbojništva i razbojničke krađe predstavljaju složena krivična dela, odnosno oba sadrže elemente krivičnog dela krađe, propisano članom 203.[5] Krivičnog zakonika[6] i krivičnog dela prinude propisano članom 135. Krivičnog zakonika. Potrebno je naglasiti da kod ova dva krivična dela specifičnost nije u imovinskoj šteti odnosno u protivpravnom prisvajanju pokretne stvari već u ponašanju izvršioca krivičnog dela koji koristi prinudu, odnosno silu ili pretnju, na život ili telo sa ciljem da oduzme ili zadrži protivpravno prisvojenu stvar.[7]

Krivično delo razbojništva čini onaj ko upotrebom sile protiv nekog lica ili pretnjom da će se neposredno napasti na život ili telo, oduzme tuđu pokretnu stvar u nameri da prisvajanjem iste, sebi ili drugom, pribavi protivpravnu imovinsku korist. Radnja izvršenja ovog krivičnog dela sastoji se od prinude i krađe. Propisane radnje moraju biti kumulativno preduzete, pri čemu prinuda prethodi krađi (oduzimanju tuđe pokretne stvari), jer je razbojništvo zapravo krađa koja se vrši upotrebom prinude.[8] Prinuda je sredstvo za ostvarenje krađe i zato između njih mora postojati međusobna povezanost. To znači da između upotrebljene prinude i krađe ne može postojati veći vremenski razmak. Reč je o dve faze jednog kontinuiranog delovanja učinioca, u kome prva treba da omogući ostvarenje druge.[9]

Sila i pretnja treba da se upotrebljavaju prema nekom licu. To može biti pritežalac stvari koja je predmet krađe, ali i neko drugo lice, npr. lice koje

[3] Aleksić, Ž., Škulić, M., (2007). Kriminalistika, Beograd, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu i Službeni glasnik, str. 350.

[4] Marković M., Pavlović Z., Stanojević P., (2009). Ubistvo pri izvršenju krivičnog dela razbojništva i razbojničke krađe. Pravo - teorija i praksa, 26 (7-8), str. 33-45.

[5] Iako se eksplicitno navodi član 203 (obična krađa), razbojničku krađu tim pre (argumentum a fortiori) može činiti i teška krađa i prinuda. Pozivanje na član 203 u zakonskom opisu ovde služi tome da se ne bi ponavljao zakonski opis krivičnog dela krađe, kao i zbog toga da se isključi mogućnost da sitna krađa preraste u razbojničku krađu; Stojanović, Z., (2012). Komentar Krivičnog zakonika, Beograd, JP Službeni glasnik, str. 613.

[6] Krivični zakonik, Službeni glasnik RS, br. 85/05, 88/05 – ispr., 107/05 – ispr., 72/09 i 111/09 i 121/12, 104/13, 108/14

[7] Knežić B., Jovanović S. (2003) Razbojništva i razbojničke krađe. Temida 6, (3), str. 13.

[8] Mrvić-Petrović, N., (2010). Krivično pravo – posebni deo, Beograd, Pravni fakultet Univerziteta Union i JP Službeni glasnik, str. 203.

[9] Lazarević, LJ., op. cit. str. 580.

se slučajno zateklo na mestu izvršenja krađe, lice koje je priteklo u pomoć napadnutom i sl.[10]

Kvalifikovani oblik krivičnog dela razbojništva postoji ako je delo učinjeno od strane grupe[11] ili je nekom licu, sa umišljajem, nanesena teška telesna povreda ili ako vrednost oduzetih stvari prelazi iznos od milion i petsto hiljada dinara.

Najteži oblik razbojništva postoji onda kada je delo učinjeno od strane organizovane kriminalne grupe.[12]

Privilegovani oblik razbojništva postoji onda kada vrednost oduzetih stvari ne prelazi iznos od pet hiljada dinara, a učinilac je išao za tim da pribavi malu imovinsku korist. Obeležja ovog privilegovanog oblika su mala vrednost oduzete stvari i namera učinioca da pribavi malu imovinsku korist. Dakle za postojanje privilegovanog oblika krivičnog dela razbojništva neophodno je da postoje oba obeležja koja moraju biti kumulativno ispunjena. Prvo obeležje je objektivnog karaktera i odnosi se na vrednost oduzetih stvari koja ne sme biti veća od pet hiljada dinara, dok je drugo obeležje subjektivnog karaktera i odnosi se na na nameru učinioca da izvršenjem dela pribavi malu imovinsku korist.[13]

Krivično delo razbojničke krađe se sastoji u upotrebi sile ili pretnje da će se neposredno napasti na život ili telo u nameri da se ukradena stvar zadrži. Dakle, ovde je krađa već izvršena, tj. tuđa pokretna stvar je već oduzeta u nameri da se njenim prisvajanjem sebi ili drugome pribavi protivpravna imovinska korist, pa je izvršilac zatečen na delu krađe. Izvršilac je zatečen onda kada se još nalazi na mestu izvršenja, ili dok odnosi ukradenu stvar.[14] To znači da je za pojam „zatečen" potrebno da krađa u jednom širem, materijalnom smislu još traje (ne i u formalnom), odnosno da izvršilac još nije došao u miran posed.[15] Kvalifikovani, oblik ovog krivičnog dela određen je na osnovu vrednosti oduzete tuđe pokretne stvari. Prema tome, ako oduzeta stvar prelazi iznos od milion i petsto hiljada dinara, postoje obeležja kvalifikovanog oblika krivičnog dela razbojničke krađe.

Teži oblik krivičnog dela razbojničke krađe postoji ako je delo učinjeno od strane grupe ili ako je nekom licu sa umišljajem nanesena teška telesna povreda.

---

[10] Ibid.

[11] Za pojam grupe vidi član 112, stav 22, Krivičnog zakonika Republike Srbije.

[12] Za pojam organizovane kriminalne grupe vidi član 112, stav 35 Krivičnog zakonika Republike Srbije.

[13] Mrvić-Petrović, N., op. cit. str. 146.

[14] Stojanović, Z., Delić, N., (2015). Krivično pravo – posebni deo, Beograd, Pravna knjiga, str. 129.

[15] Stojanović, Z., Perić, O., (2006). Krivično pravo – posebni deo, Beograd, Pravna knjiga, str. 165.

Najteži oblik krivičnog dela razbojničke krađe postojaće ako je delo učinjeno od strane organizovane kriminalne grupe.

Krivično delo razbojničke krađe sadrži sve elemente krivičnog dela razbojništva ali sa postojanjem razlike u redosledu preduzimanja radnji od strane učinioca krivičnog dela. Kod krivičnog dela razbojničke krađe učinilac primenjuje silu ili pretnju prema licu da će neposredno napasti na život ili telo u nameri da ukradenu stvar zadrži, dok kod kivičnog dela razbojništva učinilac primenjuje silu ili pretnju prema licu da će neposredno napasti na život ili telo u nameri da oduzme tuđu pokretnu stvar.[16]

SREDSTVA IZVRŠENJA I OBLICI ISPOLJAVANJA

Kao što smo već i napomenuli, osnovna karakteristika razbojništva, je upotreba prinude, odnosno sile ili pretnje. Sila koja se uotrebljava kod razbojništva može biti fizička ili mehanička, uz upotrebu raznih pogodnih oruđa ili vatrenog oružja.

Poslednjih godina, prilikom izvršenja razbojništva primenjuje se visoki intenzitet sile, a posebno upotreba vatrenog oružja za pretnju, a često je i nanošenje teških telesnih povreda i smrtnih posledica žrtvama. Sve karakterističnija je i niža starosna granica učinilaca, ali i značajna pribavljena protivpravna imovinska korist u pojedinim slučajevima. Naime, reč je o krivičnom delu koje izaziva velike posledice kod žrtve, jer ovo krivično delo često prati nanošenje teških telesnih povreda, kao i lišenje života. Takođe, ako i izostane teža posledica u vidu teških telesnih povreda ili lišenja života, svakako su prisutne posledice koje proizvodi pretrpljeni strah i stres. U tom smislu, učinioce ovih vrsta krivičnih dela karakteriše visoki stepen drskosti, bezobzirnosti i perfidnosti, a sve češće razbojništva vrše u okviru organizovanih grupa.

Način izvršenja razbojništva obuhvata kako pripremne radnje, tako i samu radnju izvršenja krivičnog dela. Pripreme obuhvataju izbor objekta napada, prikupljanje svih neophodnih informacija o objektu napada, planiranje načina prilaska objektu i načina udaljavanja iz njega, obezbeđenje ili pribavljanje sredstava za maskiranje i oruđa i oružja za primenu pretnje ili sile, kao i detaljno planiranje proturanja predmeta pribavljenih krivičnim delom. Kao najčešća sredstva za izvršenje ovih krivičnih dela su različita vatrena oružija (pištolji, revolver i sl.) kao i različita hladna oružja (nož, bodež, sekira, razna sečiva), minsko eksplozivne naprave i sprejovi za onesposobljavanje. Posebno je značajno pitanje da li se pod silom podrazumeva i upotreba omamljujućih

[16] Bingulac, N., (2013). Razbojništvo i razbojnička krađa - krivičnopravni i kriminalistički aspekt, Pravo teorija i praksa, 30 (7-9), str. 102-110.

sredstava. U tom smislu, sudska praksa je zauzela stav da se pod silom podrazumeva i primena omamljujućih sredstava (upotreba spreja) koja služe za onemogućavanje i onesposobljavanje otpora oštećenog.[17] Izvršioci ovih krivičnih dela naročito vrše izviđanje i praćenje lica koja nameravaju da napadnu, način poslovanja i obezbeđenja banki, pošta, trgovinskih radnji i drugih organizacija, proveravaju vreme prisutnosti ukućana u stanovima i kućama i sl.[18]

Učinioci su sve češće maskirani, a kao maske koriste vunene kape sa prorezima za oči, najlon ženske čarape, koje navlače preko glave, specijalno napravljene maske, koje se koriste kao dečije igračke, upotrebljavaju perike, lažne brkove i bradu. Zabeležni su slučajevi u kojima su razbojnici, radi maskiranja, te prevare žrtve, naročito kod napada upadom u stanove i kuće, bili obučeni u uniforme radnika policije, vojne uniforme, uniforme poštara i slično.[19] Iako se to podrazumeva, istaknućemo da maskiranje učinilaca ima za cilj da spreči otkrivanje identiteta, te opisivanje i prepoznavanje od strane oštećenog, obzirom da je razbojništvo takvo krivično delo kod koga je direktni kontakt žrtve i učinioca neminovana, što onda žrtvi daje mogućnost da opiše i neposredno ili posredno prepozna učinioca. Pored pomenutog, kako bi se sprečila mogućnost ostavljanja tragova papilarnih linija na licu mesta učinioca, najčešće, nose rukavice.[20]

Kada je reč o objektima napada razbojništva i razbojničke krađe, to su pravna i fizička lica, odnosno svi oblici svojine – imovine. Neposredni objekti napada se, najčešće javljaju banke, pošte, trgovinske radnje, juvelirske radnje, menjačnice, benzinske pumpe, robne kuće, ugostiteljski i turistički objekti. Što se tiče fizičkih lica na meti napada su blagajnici, poštari, prenosioci novca, poslovođe prodavnica, prodavci na sajmovima, vašarima, pijacama, taksisti, vozači teretnih motornih vozila, maloletnici na putu do škole i iz škole, kao i građani u svojim stanovima i kućama, tj. osobe koje prenose novac.[21]

NAČIN SAZNANJA I PRVE MERE PO SAZNANJU

Kod krivičnog dela razbojništva i razbojničke krađe osnovni i najvažniji izvor saznanja za izvršenje krivičnog dela je oštećeni. Činjenica da je oštećeni najčešće i glavni izvor saznanja logična je iz razloga što krivična dela razbojništva i razbojničke krađe spadaju u grupu krivičnih dela protiv imovine, pa je

[17] Bošković, M., (2005), Kriminalistika – metodika, Beograd, Policijska akademija, str. 137.
[18] Matijević, M., Marković, M., (2013). Kriminalistika, Novi Sad, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu, str. 363.
[19] Ibid.
[20] Matijević, M., Marković, M., op. cit. str. 363.
[21] Aleksić, Ž., Škulić, M., op. cit. str. 349.

logičan sled da će oštećeni saznavši da je ostao bez određene stvari najčešće i biti lice od kojeg će se i doći do saznanja. Pored oštećenog, izvori saznanja su često i prijave građana, očevidaca, anonimne prijave i sl. Takođe, sve je veći i broj objekata koji predstavljaju metu napada razbojnika najčešće su i opremljeni alarmnim uređajima, na osnovu kojih se takođe dolazi do saznanja za izvršeno krivično delo.

Sa oštećenim, koji prijavljuje razbojništvo ili razbojničku krađu treba postupati u obavljanju informativnog razgovora kranje strpljivo i taktično. Strpljenje i taktičnost su neophodni usled posebnog psihičkog stanja oštećenog zbog pretrpljenog straha i stresa koji su izazvani usled prinude kojoj su bili izloženi. Razgovor bi trebao da se odnosi na sledeće okolnosti: mesto i vreme napada, način napada uz detaljan opis upotrebljenih sredstava prinude (način pretnje, vrsta upotrebljene sile, način na koji su bili obučeni ili maskirani napadači, detaljan lični opis napadača u granicama mogućnosti oštećenog).[22] Oštećeni bi trebao da da podatke o vrsti i visini štete i da da detaljan opis oduzeti predmeta sa svim njihovim karakteristikama, ako je u pitanju novac da ukaže na apoensku strukturu oduzetog novca.[23]

Na mesto izvršenja krivičnog dela razbojništva odmah se upućuju službenih lica organa unutrašnjih poslova. Međutim, ako nisu poznate sve pojedinosti izvršenog napada (broj učinilaca, da li su koristili oružije, da li su napustili objekat) patrola policije koja se uputila na mesto izvršenja trebalo bi da vozilo zaustavi na određenoj udaljenosti od objekta napada, prvenstveno zbog veće sigurnosti kako pripadnika policije, tako i lica koja bi se nalazila u blizini mesta izvršenja, jer u slučaju da razbojnici nisu napustili napadnuti objekat, nagla intervencija policije mogla bi dovesti do ishitrenog reagovanja razbojnika a samim tim i do eventualnih žrtava. Stoga, ako razbojnik ili razbojnici nisu napustili objekat, neophodno je pažljivo prići, obavestiti najbližu stanicu policije da je potrebno pojačanje kako bi se preduzele adekvatne mere za hvatanje učinioca prilikom napuštanja objekta.[24]

Ako su razbojnici napustili objekat, potrebno je preduzeti operativno taktičke i tehničke radnje koje se odnose na obezbeđenje lica mesta kako bi uviđajna ekipa što pre izađe na mesto izvršenja razbojništva. Uporedo sa prvim radnjama na licu mesta, treba organizovati blokadu užeg i šireg područja oko lica mesta, pojačati pozorničku i patrolnu delatnost, kontrolu saobraćaja te angažovati i ostali raspoloživi sastav radnika organa unutrašnjih poslova na organizivanom i neposrednom traganju za učiniocem, operativno pokriti

[22] Ibid.
[23] Aleksić, Ž., Škulić, M., op. cit. str. 351.
[24] Ibid.

kriminogene objekte (kafane, restorane, autobuske i železničke stanice i dr.). Vrlo je bitno nakon saznanja za krivično delo razbojništva ili razbojničke krađe, da se obaveste ostale organizacione jedinice unutrašnjih poslova, granični prelazi i saobraćajna policija.[25]

Narednu fazu čini izlazak uviđajne ekipe. Tokom uviđaja nužno je posvetiti pažnju na moguće tragove izvršenja krivičnog dela, jer pronalazak traga može ukazati na učinioca ili učinioce, sredstva izvršenja i sl.

Osim pronalženja, fiksiranja i izuzimanja tragova i predmeta, prilikom uviđaja treba prikupiti obaveštenja od eventualnih očevidaca ili lica koja su nešto videla, čula ili nešto znaju o izvršenom razbojništvu ili razbojničkoj krađi. Oni trebaju da daju obaveštenja o svim okolnostima izvršenog krivičnog dela, koje su im poznate.[26]

OTKRIVANJE UČINIOCA, OBEZBEĐENJE DOKAZA I RAZJAŠNJAVANJE DELA

Kao i kod otkrivanja i razjašnjavanja svih krivičnih dela, brzina delovanja i preduzimanja operativno taktičkih mera i radnji je od izuzetnog značaja. Naime, vreme od izvršenog krivičnog dela pa do preduzimanja prvih radnji od strane organa unutrašnjih poslova predstavlja vreme koje „radi“ za učinioca.

U praksi se često dešava da mere operativnog zahvata koje se preduzimaju odmah nakon saznanja o izvršenom krivičnom delu razbojništva ili razbojničke krađe ne daju rezultate, pa se u tom slučaju na osnovu svih prikupljenih indicijalnih činjenica postavljaju određene verzije i sačinjava plan operativne delatnosti na otkrivanju nepoznatog učinioca. U traganju za nepoznatim učiniocem, kao najvažniji zadatak operativne delatnosti se postavlja određivanje užeg kruga osumnjičenih lica. Uviđajem, prikupljanjem obaveštenja i drugim radnjama treba utvrditi način izvršenja sa svim njegovim karakteristikama, te uvidom u odgovarajuće operativne evidencije utvrditi koji bi od registrovanih učinilaca istih ili sličnih krivičnih dela, mogli se povezati sa konkretnim krivičnim delom.[27]

Shodno tome, veoma je važno tržiti obaveštenje od građana jer uvek postoji mogućnost da je neko zapazio razbojnika u toku bekstva, hjihov automobil, registarski broj vozila, boju vozila i slično, nasuprot tome, u praksi

[25] Matijević, M., Marković, M., op. cit. str. 365.
[26] Ibid.
[27] Matijević, M., Marković, M., op. cit. str. 365.

se često gubi dragoceno vreme čekajući rezultate sa uviđaja. Zato u slučaju razbojništva treba da vredi izreka „tehnici čast, taktici prednost".[28]

Kod otkrivanja i razjašnjavanja razbojništva i razbojničke krađe posebnu pažnju treba obratiti na tragove i predmete pronađene i fiksirane na samom mestu izvršenja razbojništva i podvrgnuti ih veštačenju kao i na određene informacije dobijene od oštećenih i očevidaca. Karakteristične indicije za otkrivanje razbojništva pre svega su: motiv, znanje, veština, navika, poznavanje prilika na mestu izvršenja, telesna svojstva, način izvršenja – MOS, posedovanje ili rasturanje predmeta, rasipanje novca kao i fizičko dejstvo krivičnog dela na učinioca, što posebno dolazi do izražaja u slučaju pronalaženja osumnjičenog lica.[29]

U cilju otkrivanja učinioca treba preduzeti praćenje određenih lica koja su sklona vršenju imovinskih dela i nasilničkom ponašanju, lica koja su već registrovana i osuđivana za razbojništvo ili razbojničku krađu, a nalaze se na području određenog organa unutrašnjih poslova. Kada se dođe do osumnjičenog lica, važno je pristupiti njegovom detaljnom ličnom pregledu sa ciljem pronalaska određenih tragova, kao i izvršiti pretresanje stana i drugih prostorija zbog mogućnosti pronalaska predmeta koji su pribavljeni vršenjem razbojništva i razbojničkih krađa.

U slučaju da se osumnjičeno lice pronađe na području drugog organa unutrašnjih poslova, kriminalističko-taktički je ispravno da se sa njim ne obavlja bilo kakav razgovor, već da se odmah sprovede organu unutrašnjih poslova na čijem području je učinjeno razbojništvo i koje je raspisalo potragu. Mogu se samo preduzeti mere na utvrđivanju njegovog identiteta, provere alibija i prikupljanju podataka od njegove rodbine, prijatelja i sredine u kojoj se najčešće kretao.[30]

Otkrivanjem osumnjičenog omogućava se da se tragovi i predmeti, pronađeni uviđajem na licu mesta, protumačeni i podvrgnuti veštačenju dovedu u vezu sa osumnjičenim, tragovi biološkog porekla koje je ostavio za sobom osumnjičeni, delovi odeće, lični predmeti ostavljeni ili izgubljeni na licu mesta kao i drugi tragovi i predmeti se tada mogu uporediti i dokazati prisutnost osumničenog na licu mesta, te njegovo učešće u konkretnom krivičnom delu.[31]

---

[28] Kresoja, M. (2006). Kriminalistika, Novi Sad, Yugo-PIRS, str. 409.
[29] Bošković, M., op. cit. str. 148.
[30] Bošković, M., (1995), Kriminalistička metodika 1. deo, Beograd, Policijska akademija, str. 138.
[31] Matijević, M., Marković, M., op. cit. str. 367.

Od trenutka kada se dođe do osumnjičenog, moguće je sprovesti i neposredno prepoznavanja, kako od strane oštećenog tako i od strane ostalih lica koja su se našla na mestu izvršenja krivičnog dela.

Sa osumnjičenim treba obaviti detaljan informativni razgovor na sve okolnosti konkretnog razbojništva. Prilikom obavljanja informativnog razgovora sa osumnjičenim akcenat treba staviti na razjašnjavanju načina i motive izvršenja. Takođe, potrebno je posebnu pažnju obratiti na upotrebljena sredstava kao i na mesto gde se ona nalaze, eventualno i na način na koji se došlo do sredstava za izvršenje, načina na koji se došlo do informacije da oštećeni poseduje vrednu imovinu, broja učinilaca i njihive uloge u izvršenju dela, predmeta i vrednosti koje su pribavljene i šta je sa njima učinjeno, gde se nalaze kome su prodate i za koji iznos. Takođe, ako je u izvršenju razbojništva učestvovalo više lica, potrebno je razjasniti i njihove uloge tokom samog izvršenja, konkretno razjasniti da li se radi o saizvršilaštvu, da li je bilo pomagača, podstrekača,[32] kao i lica koja su nakon izvršenja eventualno pomogla u prikrivanju kako predmeta, tako i izvršioca ovih krivičnih dela.

ZAKLJUČAK

Razjašnjavanje i dokazivanje krivičnih dela razbojništva i razbojničkih krađa predstavlja veoma značajan segment u suzbijanju pomenutih pojava. Od uspešnosti razjašnjavanja, procesuiranja a samim tim i od uspešno završenog krivičnog postupka i u krajnjoj meri osuđujuće presude u mnogome zavisi i stepen sigurnosti društva. Krivična dela razbojništva i razbojnočke krađe predstavljaju krivična dela izuzetno velike društvene opasnosti, takođe predstavljaju krivična dela koja se u poslednje vreme u trajanju svetske ekonomske krize veoma mnogo vrše. Takođe, izvršioci ovih krivičnih dela sve više pokazuju bezobzirnost, olako se odlučuju na upotrebu sile i pretnje, svesno i unapred pristaju na njenu primenu, pa čak i veoma lako se odlučuju i na likvidiranje lica koja bi im se suprostavila u nameri pribavljanja protivpravne imovinske koristi.

Otkrivanje i dokazivanje krivičnih dela razbojništva i razbojničkih krađa predstavljaja izuzetno složen i zahtevan posao pre svega jer se ova krivična dela uglavnom izvršavaju na način usled čega postoji jako malo materijalnih tragova, vrše se veoma brzo, učinioci uglavnom bivaju maskirani a žrtve usled straha i stresa nemaju mogućnost zapažanja detalja i informacija koje bi kasnije pomogle u rasvetljavanju i otkrivanju ovih krivičnih dela. Takođe,

[32] Više o saučesništvu u: Čejović, B., Kulić, M., (2014). Krivično pravo, Novi Sad, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu, str. 251-279.

važno je napomenuti da prilikom razjašnjavanja krivičnih dela razbojništva i razbojničkih krađa treba uzeti u obzir i mogućnost fingiranja. Naime, lica koja su izvršila proneveru kao i lica koja da bi prikrili protivpravno pribavljeni novac vrlo često se odlučuju za fingiranje ovih krivičnih dela. U tom smislu, prilikom rasvetljavanja i razjašnjavanja ovih krivičnih dela i tu mogućnost treba posebno uzeti u obzir.

Kada je reč o preventivnom delovanju na krivična dela razbojništva i razbojničke krađe, od velike važnosti pored adekvatne organizovanosti, spremnosti i hitnog delovanja organa unutrašnjih poslova, veoma važnu ulogu predstavlja i adekvatno i pribrano ponašanje žrtava ovih krivičnih dela. U tom smilu potrebno je raditi na edukaciji zaposlenih u bankama, poštama, benzinskim pumpama, zlatarama kao kategoriji lica koja mogu biti suočena sa razbojništvom.

Zoran Radenović
a student of doctoral studies at the Faculty of Law for Commerce and Judiciary of the University of Business Academy in Novi Sad and a lawyer in Leskovac

METHODS OF DETECTION AND CLARIFICATION OF ROBBERY AND THEFT

A b s t r a c t

It is a general assessment that in today's global economic crisis, certain crimes, especially property-related offenses are getting increased. It is clear that poverty is a serious criminogenic factor in this form of criminality. In this sense, the crimes of robbery and theft belong to the group of offenses against property despite the fact that in their qualified forms, as a consequence, there appears a serious bodily injury or deprivation of life of a person. This legislator`s view is justified because the primary goal in the aforementioned criminal offenses is obtaining a financial gain, but not the deprivation of life or grievous bodily harm. In this paper, the authors will make a short review of the concept and characteristics of criminal offenses such as robbery and theft, with a special emphasis put on the methods of detecting and resolving the previously mentioned criminal offenses.

Key words: *robbery, theft, the use of force, detection of the offender*

Literatura

1. Aleksić, Ž., Škulić, M., (2007). Kriminalistika, Beograd, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu i Službeni glasnik
2. Bingulac, N., (2013). Razbojništvo i razbojnička krađa – krivičnopravni i kriminalistički aspekt, *Pravo teorija i praksa*, 30 (7-9), str. 102-110.
3. Bošković, M., (1995). Kriminalistička metodika 1. deo, Beograd, Policijska akademija
4. Bošković, M., (2005). Kriminalistika – metodika, Beograd, Policijska akademija
5. Bošković, M., Marković, M., (2014). Kriminologija sa elementima viktimologije, Novi Sad, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu
6. Knežić B., Jovanović S. (2003). Razbojništva i razbojničke krađe. *Temida* 6, (3), str. 13-20
7. Kresoja, M. (2006). Kriminalistika, Novi Sad, Yugo-PIRS
8. Krivični zakonik, *Službeni glasnik RS*, br. 85/05, 88/05 – ispr., 107/05 – ispr., 72/09 i 111/09 i 121/12, 104/13, 108/14
9. Lazarević, LJ., (2006). Komentar Krivičnog zakonika, Beograd, Savremena administracija
10. Marković M., Pavlović Z., Stanojević P., (2009). Ubistvo pri izvršenju krivičnog dela razbojništva i razbojničke krađe. *Pravo - teorija i praksa*, 26 (7-8), str. 33-45.
11. Matijević, M., Marković, M., (2013). Kriminalistika, Novi Sad, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu
12. Mrvić-Petrović, N., (2010). Krivično pravo – posebni deo, Beograd, Pravni fakultet Univerziteta Union i JP Službeni glasnik
13. Stojanović, Z., (2012). Komentar Krivičnog zakonika, Beograd, JP Službeni glasnik
14. Stojanović, Z., Delić, N., (2015). Krivično pravo – posebni deo, Beograd, Pravna knjiga
15. Stojanović, Z., Perić, O., (2006). Krivično pravo – posebni deo, Beograd, Pravna knjiga
16. Čejović, B., Kulić, M., (2014). Krivično pravo, Novi Sad, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu